

Buurderij Haarlemmermeer-Zuid

Executive summary

Samenvatting van het concept, toegevoegde waarde en risico's

1. Wat is buurderij Haarlemmermeer-Zuid?

Buurderij Haarlemmermeer-Zuid geeft concrete en lokaal gewortelde invulling aan de breed gesignaleerde systeemfouten in de organisatie van het beheer van het landelijk gebied. Het buurderij concept, afkomstig van InnovatieNetwerk, sluit naadloos aan op de ambities van 3 (agrarisch) ondernemers, te weten het akkerbouwbedrijf van de Gebroeders Ham (Jan Ham), het Landgoed/ fruitteeltbedrijf de Olmenhorst (Florian de Clercq) en Kunst in de Polder, de kunstgalerie van beeldhouwer Gert-Jan van Maris. Buurderij Haarlemmermeer-Zuid wil het beheer van 240 ha grond tussen Nieuw-Vennep en Lisserbroek op een innovatieve manier vorm geven. De vernieuwing zit zowel in het uitgeknipt combineren van uiteenlopende functies, als het organiseren van nieuwe vormen van verantwoordelijkheid voor het gebied. Doel is de waarde, beleving en toegankelijkheid van het gebied voor omliggende dorpen te vergroten. Dit gebeurt ondermeer door burgers van meet af aan te betrekken bij de planvorming, ze een eigen plek te geven in de buurderij, en ze mede-eigenaar (gevoelsmatig en / of financieel) te laten zijn. Concreet betekent dit dat buurderij Haarlemmermeer-Zuid een aantrekkelijk en open water- en natuurgebied creëert, waarbinnen op 4 meer besloten 'oases' concrete activiteiten plaats vinden op het snijvlak van landbouw, voedsel, recreatie, horeca, jeugd, kunst, natuureducatie, bezinningsworkshop en trainingen enzovoort. Het kernthema van deze buurderij is 'onthaasting en bezinning in een landschap van hoogwaardige kwaliteit'. Buurderij Haarlemmermeer-Zuid bouwt voort op de cultuurhistorische karakteristieken van het gebied. Buurderij Haarlemmermeer-Zuid is ontwikkeld als pilot, onder hoede van een Stuurgroep bestaande uit gemeente Haarlemmermeer, provincie Noord-Holland, Rabobank, Ymere, InnovatieNetwerk, Meerboeren Haarlemmermeer en SGN. Gedetailleerde informatie over doelstelling, opzet, organisatie en programma is te vinden in de businesscase, beschikbaar als publicatie van InnovatieNetwerk (voorjaar 2008).

2. Wat is de toegevoegde waarde van de Buurderij in de context van de gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Westflank?

De buurderij zal substantieel bijdragen het realiseren van de doelen die gesteld zijn binnen de Westflank. Dit betreft waterberging, natuur en recreatie. De buurderij kan forse quota's van die doelstellingen in haar opzet incorporeren, de wijze waarop is open voor onderhandeling. Het *unique selling point* van de buurderij is dat deze doelstelling gehaald worden op basis van lokaal ondernemerschap en burgerparticipatie. Daarmee worden de doelstellingen onmiddellijk verankerd in de Haarlemmermeerse samenleving. De ontwikkeling van het gebied gaat gelijk op met de beleving en het gebruik ervan. De acceptatie van de ontwikkeling zal daarmee niet alleen veel groter zijn dan bij reguliere programma's, maar zal ook veel beter aansluiten bij de wensen van de bevolking voor wie en met wie dit gerealiseerd wordt. Met deze participatieve wijze van ontwikkelen haalt de buurderij niet alleen de doelstellingen van het Westflank programma, maar draagt het ook onmiddellijk bij aan andere maatschappelijke en beleidsdoelen. Vanaf (en reeds tijdens) de inrichting van het gebied zal een inhoudelijk programma worden gecreëerd dat bijdraagt aan een gezonde leefstijl, bewustwording over de herkomst van voedsel, sociale binding, natuureducatie, jongerenactiviteiten, kunst, economische versterking van agrariërs (streekproducten) en streekidentiteit. Ten derde leent buurderij Haarlemmermeer-Zuid zich bij uitstek voor een zeer multifunctionele benutting van beschikbare grond. De verwachting is daarom dat met minder grond meer doelen uit het Westflank project gehaald kunnen worden.

Tot slot zal buurderij Haarlemmermeer-Zuid relatief gemakkelijk investeringen aan trekken. Het is een toonbeeld van maatschappelijk ondernemersschap, waaraan derde partijen graag hun naam verbinden. Dit is niet alleen in de ontwikkelingsfase van belang, maar ook voor het beheer in de komende jaren.

De buurderij leent zich daarmee ideaal voor een pilot project, dat de ontwikkelingen in de rest van de Westflank sterk kan inspireren, en tot grotere hoogte en betekenis stimuleert.

3. Welke risico's kleven er aan de buurderij, en hoe zijn die te ondervangen?

We onderscheiden hier de volgende risico's:

- a) financiële risico - is dit allemaal te betalen?
- b) Publiek zeggenschap / controle op wat er gebeurt: hebben maatschappelijke partijen (incl overheid) wel voldoende sturing op het geheel?
- c) duurzaamheid van het beheer- wat gebeurt er als ondernemers wegvallen?

Financieel risico

Investerings- en beheerskosten van buurderij Haarlemmermeer-Zuid zijn doorgerekend. Daarin zijn niet alleen reguliere financieringsmechanismen benut, maar ook een breed scala aan vernieuwende mechanismen, die ieder voor zich met succes zijn uitgetoet in andere delen van Nederland. De financiering wordt gekanaliseerd via een Westflankfonds en een buurderijfonds. Het Westflankfonds wordt gevuld met gelden die op het niveau van de Westflank worden gereserveerd voor inrichting en beheer. Een proportioneel deel ervan valt toe aan de buurderij. Het Buurderijfonds wordt gevuld met bijdragen die specifiek verbonden zijn aan de Buurderij.

Alle financieringsmechanismen worden uitgebreid beschreven in de Businesscase Buurderij Haarlemmermeer-Zuid, die gepubliceerd is door InnovatieNetwerk. De financiële onderbouwing is vanwege de gevoeligheid van de informatie niet gepubliceerd, maar is op vertrouwelijk basis beschikbaar. Bij een acceptabele grondprijs is Buurderij financieel zeker haalbaar.

Publiek zeggenschap / controle

Buurderij Haarlemmermeer-Zuid krijgt een Stichtingsbestuur, waarin naast de initiatiefnemers ook maatschappelijke partijen zitten. De Stichting heeft tot uitdrukkelijk doel de filosofie van de buurderij te bewaken en zondig in te grijpen. Het dagelijks beheer wordt uitgevoerd door een operationele eenheid, die verantwoording aflegt aan het Stichtingsbestuur. Die operationele eenheid wordt gevormd door de initiatiefnemers, en eventuele andere dragende partijen. De operationele unit wordt gevoed door thematische clusters (zorg, participatie, PR, beheer van gemeenschappelijke gronden enz) waarin externe partijen deelnemen al naar gelang het thema vraagt.

De buurderij Haarlemmermeer-Zuid is dus geen speeltje van enkele ondernemers, maar wordt ingebed in een web van relaties. Bindmiddel is de filosofie van de buurderij.

In de businesscase is een organigram opgenomen.

Continuïteit van beheer

Dit betreft met name de gronden in het open gebied. De initiatiefnemers gaan beheersovereenkomsten aan met bijvoorbeeld BBL, SBB, provincie of gemeente, al naar gelang de eigenaar van de grond. Er staat een prestatieverplichting tegen over. Kwaliteit van beheer wordt gemonitord. Bij gebleken wanprestatie vervalt het recht van beheer, en kunnen andere partijen het op zich nemen, naar keuze van het Stichtingsbestuur. De kans hierop is klein. De betrokken agrariërs maken deel uit van de MeerBoerenvereniging Haarlemmermeer, die agrarisch natuurbeheer tot een speerpunt heeft gemaakt. Elders in Nederland is reeds uitgebreide ervaring opgedaan met het uitbesteden van publieke gronden aan private partijen (o.a. door SBB in het Groningse Westerkwartier).

Contactpersoon:

Gaston Remmers – Bureau BUITENKANS g.remmers@bureau-buitenkans.nl 06-41374102